

Finansdepartementet

Remissvar över Ds 2022:13 om Utökat informationsutbyte (er ref Fi2021/02991)

Sammanfattning

Danderyds kommun ser positivt på ett utökat informationsutbyte.

Kommunstyrelsen instämmer med de förslag som lämnats i utredningen med följande sammanfattade tillägg och förslag.

1. De föreslagna bestämmelserna 12 kap. 7 a § socialtjänstlagen (2001:453) och 6 kap. 5 a § och 10 kap. 15 a § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) omfattar fler uppgifter än vad som behövs.
 - 1a. Uppgifterna i de föreslagna bestämmelserna 12 kap. 7 a § socialtjänstlagen föreslås kopplas till av kommunen tagna beslut om försörjningsstöd, beslut enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (fortsättningsvis LSS), och kompletterande beslut enligt socialtjänstlagen för personer med beviljade insatser enligt LSS.
 - 1b. Uppgifterna i de föreslagna bestämmelserna 6 kap. 5 a § och 10 kap. 15 a § offentlighets- och sekretesslagen föreslås kopplas till felaktiga utbetalningar eller risken för felaktiga utbetalningar.
2. De föreslagna bestämmelserna 12 kap. 7 a § socialtjänstlagen och 6 kap. 5 a § och 10 kap. 15 a § offentlighets- och sekretesslagen förutsätter att samråd¹ hålls mellan myndigheter, kommuner och arbetslöshetskassor (fortsättningsvis myndigheter), vilket kan leda till osäkerhet om de legala förutsättningarna för utlämnandet. Det föreslås att varje myndighet beslutar en särskild förteckning över

¹ Ordet samråd i detta yttrande inbegriper dialog, kontakt etcetera.

vilka uppgifter som ska lämnas ut och till vilken myndighet, vilket skulle kunna stävja problematiken.

3. Sekretesskyddet föreslås bestå vid utlämnandet enligt föreslagna bestämmelserna 12 kap. 7 a § socialtjänstlagen och 10 kap. 15 a § offentlighets- och sekretesslagen.
4. En översiktlig konsekvensbedömning i samverkan med Integritetsskyddsmyndigheten föreslås, vilket skulle underlätta implementeringen och leda till en mer hållbar lagstiftning.
5. Föreslagna bestämmelser 12 kap. 7 a § socialtjänstlagen och 6 kap. 5 a § och 10 kap. 15 a § offentlighets- och sekretesslagen kan leda till höga kostnader för kommunen. Kommunen förutsätter att få täckning för kostnaderna.

Utveckling av tillägg och förslag

Danderyds kommun ser positivt på ett utökat informationsutbyte i syfte att myndigheter ska fatta korrekta beslut om ersättningar och för att motverka arbetslivskriminalitet.

Kommunstyrelsen instämmer i de förslag som lämnats i utredningen med följande tillägg och förslag.

1. De föreslagna bestämmelserna 12 kap. 7 a § socialtjänstlagen och 6 kap. 5 a § och 10 kap. 15 a § offentlighets- och sekretesslagen omfattar fler uppgifter än vad som behövs

De i punkt 1 ovan föreslagna bestämmelserna omfattar betydligt fler uppgifter, än vad som behövs för korrekta beslut om ersättningar och för att motverka arbetslivskriminalitet, jfr. utredningens syfte.² Det finns en risk att ett utlämnande och mottagande av uppgifter i sådan betydlig omfattning, istället hämmar den avsedda effektiviteten och riskerar att kränka den personliga integriteten.

Avsaknaden av avgränsning i bestämmelserna kan öka risken för omotiverad spridning av

- personuppgifter³
- sekretessbelagda uppgifter och

² Departementspromemorian s. 55. Syftet med utredningen har varit att säkerställa att myndigheterna har tillgång till den information om enskilda personer och företag som de behöver för att fatta korrekta beslut i fråga om ersättningar från välfärdssystemen, och för att motverka arbetslivskriminalitet.

³ Inbegripet extra skyddsvärda personuppgifter och känsliga personuppgifter.

- myndighetsinformation,

som var för sig kan vara harmlösa eller mindre betydande, men som tillsammans kan kartlägga en person.

När de föreslagna bestämmelserna inte är närmare preciserade finns en risk att betydelsen blir klarlagd först genom senare granskningar av Riskdagens ombudsmän och Integritetsskyddsmyndigheten, eller genom praxis i kammarrätten och Högsta förvaltningsdomstolen. Om betydelsen av de föreslagna bestämmelserna preciseras först senare, finns en risk för omfattande felaktig hantering av personuppgifter⁴ och sekretessbelagda uppgifter. Dessa risker förstärker behovet av en mer tydlig och detaljerad lagstiftning. Läs vidare i avsnitt 1a, 1b och 2 om Danderyds kommuns förslag.

Danderyds kommun delar utredningens uppfattning om att socialtjänstsekretessen bör undantas från föreslagna bestämmelsen 10 kap. 15 a § offentlighets- och sekretesslagens tillämpningsområde.

1a. Uppgifterna i den föreslagna bestämmelsen 12 kap. 7 a § socialtjänstlagen föreslås kopplas till av kommunen tagna beslut om försörjningsstöd och LSS samt kompletterande beslut enligt socialtjänstlagen för personer med beviljade insatser enligt LSS

I Danderyds kommun, med drygt 32 000 invånare, tog socialnämnden år 2021 bland annat 1 650 beslut om bistånd (inbegripet hemtjänsten, korttidsboenden, dagverksamhet), ca 80 beslut i socialpsykiatri och ca 275 beslut om LSS. Varje månad tar kommunen beslut om försörjningsstöd för ca 50 hushåll. Vad gäller de individer besluten rör känner kommunen i regel inte till om individen har ett ärende enligt socialförsäkringsbalken.

Vad gäller funktionshindersomsorgen känner kommunen till att ca 75 brukare har assistans från Försäkringskassan, vilka kommunen enkelt kan konstatera träffas av kommunens föreslagna underrättelseskyldighet. Det kan emellertid finnas brukare som träffas av den föreslagna underrättelseskyldigheten, som inte är identifierade.

Även i det fall samråd hålls mellan Danderyds kommuns socialnämnd och Försäkringskassan, bedöms inte möjligt att gå igenom varje beslut och individ för att efterhöra om Försäkringskassan behöver uppgiften för ett ärende enligt socialförsäkringsbalken. Underrättelseskyldigheten medför en risk för att alltför många sekretessbelagda uppgifter lämnas ut. Detta kan få negativa konsekvenser för effektiviteten och den personliga integriteten. Notera att den som röjer sekretessbelagd uppgift dessutom döms för brott

⁴ Inbegripet extra skyddsvärda personuppgifter och känsliga personuppgifter.

mot tystnadsplikten.⁵ Sammantaget kan negativa konsekvenser uppstå för kommunen och kommunen kan få svårt att följa den föreslagna bestämmelsen. Se vidare avsnitt 2.

Eftersom Försäkringskassan är enda mottagande myndighet borde det gå att närmare precisera vilka uppgifter som omfattas.

Danderyds kommun föreslår att uppgifterna som underrättelseskyldigheten träffar, bör begränsas och kopplas till kommunens beslut om

- försörjningsstöd,
- LSS och,
- kompletterande beslut enligt socialtjänstlagen för personer med beviljade insatser enligt LSS.

Ytterligare utredning skulle behövas om en sådan avgränsning är tillräcklig för att Försäkringskassan ska uppnå syftet med korrekta beslut om ersättningar och motverka arbetslivskriminalitet⁶, samt hur bestämmelsen bäst bör utformas.

En sådan eller liknande avgränsning minskar risken för att för många sekretessbelagda uppgifter skickas till Försäkringskassan. En sådan avgränsning skulle också vara lättare att hantera, och behovet av att hålla samråd skulle upphöra. Förslaget skulle dock kunna innebära att uppgifter om beslut om försörjningsstöd och LSS samt kompletterande beslut enligt socialtjänstlagen för personer med beviljade insatser enligt LSS, skickas till Försäkringskassan, även i de fall personen inte har ett pågående ärende enligt socialförsäkringsbalken. Dessa uppgifter borde då kunna gallras, eftersom de är obetydliga för Försäkringskassans verksamhet. Den av kommunen föreslagna avgränsningen bedöms mindre integritetskänslig och mer effektiv än utredningens lämnade förslag. Se vidare avsnitt 3.

1b. Uppgifterna i de föreslagna bestämmelserna 6 kap. 5 a § och 10 kap. 15 a § offentlighets- och sekretesslagen föreslås kopplas till felaktiga utbetalningar eller risken för felaktiga utbetalningar

Om initiativrätten utnyttjas i den mån det är avsett, torde föreslagna bestämmelser innebära omfattande hantering av utlämnande och mottagande av uppgifter, inbegripet personuppgifter⁷ och sekretessbelagda uppgifter. Bestämmelserna kan vara svåra för kommunen att följa genom att avstämningar på besluts- och individnivå med varje aktuell myndighet inte är möjlig för den mängden uppgifter. Att sätta konturerna för ett

⁵ 20 kap. 3 § brottsbalken (1962:700).

⁶ Jfr. departementspromemorian s. 55.

⁷ Innefattande extra skyddsvärda personuppgifter och känsliga personuppgifter.

rutinmässigt utlämnande och mottagande av mer preciserade uppgifter borde vara enklare att genomföra.

Utifrån uppgifternas varierande natur är en utmaning att precisera vilka uppgifter som bör omfattas av bestämmelserna. För att bestämmelserna ska bli mer effektiva och minska risken för integritetskränkning anför Danderyds kommun att de föreslagna bestämmelserna bör begränsas till felaktiga utbetalningar. Därtill instämmer Danderyds kommun med Sveriges Kommuner och Regioner med flera⁸, att underrättelse ska kunna lämnas då det finns en risk för felaktiga utbetalningar.

Danderyds kommun föreslår att bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen ska ha lydelse enligt följande

Utredningens föreslagna lydelse

6 kap. 5 a §

En myndighet får till en annan myndighet lämna uppgift som den förfogar över, om inte uppgiften är sekretessbelagd och uppgiften kan antas *vara av betydelse för att den mottagande myndigheten ska kunna fullgöra sin* verksamhet.

10 kap. 15 a §

Sekretess till skydd för enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden hindrar inte att uppgift lämnas till en annan myndighet, om det behövs för att *den mottagande myndigheten ska kunna fullgöra författningsreglerad* verksamhet.

En uppgift ska inte lämnas om övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut.

Första stycket gäller inte i fråga om sekretess enligt 24 kap. 2 a och 8 §§, 25 kap. 1–8 §§, 26 kap. 1–6 §§, 29 kap. 1 och 2 §§, 31 kap. 1 § första stycket, 2 och 12 §§, 33 kap. 2 och 4 a §§, 36 kap. 3 § samt 40 kap. 2 och 5 §§.

Danderyds kommuns föreslagna lydelse

6 kap. 5 a §

En myndighet får till en annan myndighet lämna uppgift som den förfogar över, om inte uppgiften är sekretessbelagd och *om uppgiften kan antas motverka felaktiga utbetalningar eller risken för felaktiga utbetalningar i den mottagande myndighetens* verksamhet.

10 kap. 15 a §

Sekretess till skydd för enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden hindrar inte att uppgift lämnas till en annan myndighet, om det behövs för att *motverka felaktiga utbetalningar eller risken för felaktiga utbetalningar i den mottagande myndighetens författningsreglerade* verksamhet.

En uppgift ska inte lämnas om övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut.

Första stycket gäller inte i fråga om sekretess enligt 24 kap. 2 a och 8 §§, 25 kap. 1–8 §§, 26 kap. 1–6 §§, 29 kap. 1 och 2 §§, 31 kap. 1 § första stycket, 2 och 12 §§, 33 kap. 2 och 4 a §§, 36 kap. 3 § samt 40 kap. 2 och 5 §§.

Det torde inte finnas något hinder för att bestämmelserna ges en extensiv tolkning, som inbegriper utlämnande av uppgifter om arbetsplats, ägare,

⁸ Departementspromemorian s. 110.

företag, folkbokföringsuppgifter och andra uppgifter som behövs för korrekta beslut om ersättningar och för att motverka arbetslivskriminalitet.⁹

Regeringens uttalande att flera omständigheter talade emot att framtida felaktiga utbetalningar skulle omfattas i lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystem (fortsättningsvis FUT-lagen) var, som det får förstås, för att FUT-lagen annars skulle bli mindre effektiv och mer integritetskänslig.¹⁰ Danderyds kommun bedömer att situationen här är den motsatta. En koppling till felaktiga utbetalningar eller risken för felaktiga utbetalningar i utredningens föreslagna bestämmelser, bedöms tvärtom göra de föreslagna bestämmelserna *mer effektiva och mindre integritetskränkande*.

Utredningens föreslagna bestämmelser synes i alla fall utifrån ordalydelsen inbegripa framtida felaktiga utbetalningar, såvida uppgifterna *behövs för att den mottagande myndigheten ska kunna fullgöra sin eller författningsreglerad verksamhet*.

Ett alternativ till en koppling till felaktiga utbetalningar och risken för felaktiga utbetalningar, kan vara att i de föreslagna bestämmelserna ändra ordalydelsen till ”uppgifter, *vilka behövs för korrekta beslut om ersättningar*” eller ”uppgifter, *vilka behövs för korrekta beslut om ersättningar och för att motverka arbetslivskriminalitet*”, även om det senare ledet möjligen kan vara mer svårdefinierat.

2. De föreslagna bestämmelserna 12 kap. 7 a § socialtjänstlagen och 6 kap. 5 a § och 10 kap. 15 a § offentlighets- och sekretesslagen förutsätter att samråd hålls mellan myndigheter, vilket kan leda till osäkerhet om de legala förutsättningarna för utlämnandet; förslag lämnas på att varje myndighet beslutar en särskild förteckning, vilket skulle kunna stävja problematiken

Utredningen har identifierat att det är den mottagande myndigheten som har kunskap om vilka uppgifter den behöver, men att det är den utlämnande myndigheten som ska göra sekretessprövningen.¹¹ Att de föreslagna bestämmelserna kräver att samråd hålls mellan myndigheterna kan leda till

⁹ Jfr. departementspromemorian s. 103ff och utredningens syfte, departementspromemorian s. 55.

¹⁰ Jfr. departementspromemorian s. 110f och prop. 2007/08:48 s. 24.

¹¹ Jfr. departementspromemorian s. 117, jfr. även s. 143 om föreslagna 6 kap. 5 a § offentlighets- och sekretesslagen. Vidare står att det ofta inte är möjligt för den utlämnande myndigheten att i förväg veta vilken betydelse uppgiften kan komma att få för den mottagande myndigheten.

- att en osäkerhet om de legala förutsättningarna för utlämnandet uppstår,¹²
- att det blir svårt att granska, bedöma och kontrollera hanteringen om det bara är myndigheterna själva som vet om vad som bestämts i samråd,
- att allmänheten och den som utlämnandet rör ifrågasätter den utlämnande myndighetens opartiskhet¹³ när utlämnandet sker på myndighetens eget initiativ¹⁴ och
- att den utlämnande myndigheten i samråd misstar sig om mottagande myndighets behov, till exempel om samrådet sker muntligen, och lämnar ut mer uppgifter än vad den mottagande myndigheten behöver (notera att den som röjer sekretessbelagd uppgift döms för brott mot tystnadsplikten¹⁵).

Ett förslag för att komma till rätta med ovan punkter, kan vara att ställa krav på att varje utlämnande myndighet beslutar en särskild förteckning innehållande

- vilka uppgifter som ska lämnas ut,
- per mottagande myndighet.

Detta skulle ge bättre klarhet i de legala förutsättningarna, förbättra möjligheterna för granskning och kontroll, minska risken för ifrågasättande av myndighetens opartiskhet, samt underlätta tjänstepersonernas bedömning om vad som kan lämnas ut. Ett krav på dokumentation borde vidare öka transparensen i behandlingen av personuppgifter. Den registrerade kan, genom att få del av förteckningen eller bli informerad om dess innehåll, förutse och förstå hur dennes personuppgifterna kommer användas och delas mellan myndigheter.

3. Sekretesskyddet föreslås bestå vid utlämnandet enligt föreslagna bestämmelserna 12 kap. 7 a § socialtjänstlagen och 10 kap. 15 a § offentlighets- och sekretesslagen

Danderyds kommun bedömer att en sekretessbelagd uppgift som utlämnas från en myndighet till en annan myndighet, bör ha samma sekretesskydd hos den mottagande myndigheten som hos den utlämnande, jfr. 11 kap. 4, 4 a

¹² Jfr. 1 kap. 1 § 3 st. regeringsformen.

¹³ Jfr. 2 kap 2 och 9 §§ regeringsformen och 5 § förvaltningslagen (2017:900).

¹⁴ Gäller ej 12 kap. 7 a § socialtjänstlagen.

¹⁵ 20 kap. 3 § brottsbalken.

och 6 §§ offentlighets- och sekretesslagen.¹⁶ Detta gäller särskilt i situationer där sekretesskyddet hos den mottagande myndigheten bedöms vara svagare än vad det varit hos den utlämnande myndigheten. Den utlämnande myndigheten behöver då inte ta ställning till mottagande myndighets sekretesskydd, vilket skulle underlätta bedömningen för om uppgiften ska lämnas ut.¹⁷

4. En översiktlig konsekvensbedömning och samverkan med Integritetsskyddsmyndigheten föreslås, vilken skulle underlätta implementeringen och leda till en mer hållbar lagstiftning

De föreslagna bestämmelserna medför att en omfattande mängd personuppgifter¹⁸ och sekretessbelagda uppgifter, ska delas mellan myndigheter och olika personuppgiftsansvariga genom automatiserad behandling, på ett nytt sätt.

Av dataskyddsförordningen framgår att varje personuppgiftsansvarig, inom kommunen varje nämnd, ska göra en konsekvensbedömning och begära samråd med Integritetsskyddsmyndigheten under vissa förutsättningar.¹⁹

Det skulle underlätta implementeringen av de föreslagna bestämmelserna, för varje personuppgiftsansvarig, om utredningen kunde göra en mer övergripande konsekvensbedömning i samverkan med Integritetsskyddsmyndigheten om förslagens förenlighet med dataskyddsförordningen och eventuella risker för personers rättigheter och friheter.

På så sätt blir lagstiftningen mer hållbar. Risken minskar för att betydelsen av bestämmelserna blir klarlagd först genom senare granskning av Integritetsskyddsmyndigheten, med konsekvens att personuppgifter har hanterats felaktigt och administrativa sanktionsavgifter döms ut.

5. Föreslagna bestämmelser 12 kap. 7 a § socialtjänstlagen och 6 kap. 5 a § och 10 kap. 15 a § offentlighets- och sekretesslagen kan leda till höga kostnader för kommunen och kommunen förutsätter kostnadstäckning

Utredningen har bedömt att kommunerna inte behöver statlig finansiering för att utredningens förslag ska kunna genomföras.²⁰ Vidare menas att de kostnader som förslagen leder till, ska vägas mot de potentiella besparingar

¹⁶ Jfr. departementspromemorian s. 182-183.

¹⁷ Jfr. departementspromemorian s. 127.

¹⁸ Inbegripet extra skyddsvärda personuppgifter och känsliga personuppgifter.

¹⁹ Jfr. art 35-36 dataskyddsförordningen.

²⁰ Departementspromemorian s. 22.

som förhindrade felaktiga utbetalningar leder till. Därtill bedöms att utlämnandet och mottagandet av uppgifter ska kunna ske elektroniskt eller på medium för automatiserad behandling.²¹

De föreslagna bestämmelserna bedöms leda till en omfattande hantering av utlämnande och mottagande av uppgifter.²² Kommunen bedömer att en manuell hantering knappast kommer vara möjlig, utan delar utredningens uppfattning om att informationsutbytet ska kunna ske elektroniskt. Eftersom informationsutbytet kommer inbegripa sekretessbelagda uppgifter, extra skyddsvärda personuppgifter eller känsliga personuppgifter förväntas kraven på den elektroniska lösningen vara höga.²³

Idag sker den främsta kontakten mellan kommunens socialnämnd och Försäkringskassan via telefon. Kommunen har vissa förutsättningar, som inte är till fullo implementerade, att via krypterad e-post, eller på en plattform för säkra meddelanden, skicka uppgifter till andra myndigheter.

I det fall kommunen måste bygga kanaler till andra myndigheters befintliga system, eller ta ett nytt medium eller system i anspråk, förväntas det leda till höga kostnader för kommunen. Det går inte att fastslå att just Danderyds kommun kommer få kostnadstäckningen genom förhindrade felaktiga utbetalningar.²⁴ Kommunen förutsätter att få täckning för kostnaderna.

Hanna Bocander
Kommunstyrelsens ordförande

²¹ Departementspromemorian s. 248 och s. 187ff.

²² Jfr. till exempel underrättelseskyldigheten för kommunen i 12 kap.7 a § socialtjänstlagen.

²³ Jfr. art 5.1 f och art 32 dataskyddsförordningen.

²⁴ Jfr. departementspromemorian s. 248.